

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Зловживання у сфері благодійності та гуманітарної допомоги: кримінально-правовий аналіз

 Анна О. Кринична ^{1*} • Олег В. Старєв ² • Олег О. Олійник ³

¹ Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ (Україна). Викладач кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності, аспірант.

² Миколаївський інститут розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (Україна). Аспірант Інституту права та суспільних відносин.

³ Миколаївський інститут розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (Україна). Завідувач кафедри права та інформаційних технологій, канд. юрид. наук, доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: krinyakrivbas@ukr.net

СТАТТЯ	АНОТАЦІЯ
Дослідницька DOI: 10.70651/3083-6018/2025.3.12 Авторське право © 2025 авторів Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0). 	У статті досліджується кримінально-правова характеристика зловживань у сфері благодійності та гуманітарної допомоги з акцентом на аналіз складів злочинів, передбачених статтею 201-2 Кримінального кодексу України. Ця норма встановлює відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, що набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану та інших криз. Метою дослідження є систематизація ознак цього злочину, визначення особливостей його кваліфікації та розмежування від суміжних складів, таких як шахрайство (стаття 190), привласнення чи розтрата майна (стаття 191) та зловживання службовим становищем (стаття 364). У роботі детально розглядаються об'єкт, предмет, об'єктивна та суб'єктивна сторони злочину за статтею 201-2, а також кваліфіковані й особливо кваліфіковані склади, що включають повторність, дії групою осіб, використання службового становища чи вчинення в особливо великому розмірі. Для ілюстрації кваліфікації наведено приклади, такі як продаж гуманітарних товарів волонтером чи систематичне розпорядження майном організованою групою під час воєнного стану. Особливу увагу приділено проблемам правозастосування, зокрема складнощам із доведенням умислу, оцінкою розміру шкоди та застосуванням обтяжуючих обставин. У дослідженні використано формально-юридичний аналіз, порівняльний підхід і метод інтерпретації, а матеріалами слугували норми КК України, відповідні закони та уявні приклади з практики. Висновки підкреслюють важливість статті 201-2 для протидії зловживанням, але вказують на необхідність вдосконалення правозастосовних механізмів і підвищення координації між органами для ефективного розслідування. Робота має як теоретичне, так і практичне значення, пропонуючи рекомендації для підвищення ефективності боротьби з такими злочинами в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

зловживання, благодійність, гуманітарна допомога, стаття 201-2, Кримінальний кодекс України, кваліфікація злочинів, воєнний стан.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Abuse in the Field of Charity and Humanitarian Aid: A Criminal Law Analysis

 Anna Krynychna ^{1*} • Oleh Stariev ² • Oleh Oliinyk ³

¹ Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of Donetsk State University of Internal Affairs (Ukraine). Lecturer at the Department of State and Legal Disciplines and Life Safety, Postgraduate Student.

² Mykolaiv Institute of Human Development of the Open International University of Human Development "Ukraine" (Ukraine). Postgraduate student at the Department of Law and Information Technologies.

³ Mykolaiv Institute of Human Development of the Open International University of Human Development "Ukraine" (Ukraine). Head of the Department of Law and Information Technologies, PhD in Laws, Associate Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: krinyakrivbas@ukr.net

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.3.12](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.3.12)

Copyright © 2025
by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution – NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article examines the criminal-legal characteristics of abuses in the sphere of charity and humanitarian aid, with a focus on analyzing the elements of crimes stipulated by Article 201-2 of the Criminal Code of Ukraine. This provision establishes liability for the illegal use of humanitarian aid, charitable donations, or gratuitous assistance for profit-making purposes, an issue that gains particular relevance during martial law and other crises. The aim of the study is to systematize the features of this crime, identify the specifics of its qualification, and distinguish it from related offenses, such as fraud (Article 190), misappropriation or embezzlement of property (Article 191), and abuse of power or official position (Article 364). The paper thoroughly analyzes the object, subject, objective, and subjective elements of the crime under Article 201-2, as well as its qualified and especially qualified forms, which include recidivism, actions committed by a group of persons, abuse of official position, or perpetration on an especially large scale. Examples are provided to illustrate qualification, such as a volunteer selling humanitarian goods or an organized group systematically disposing of property during martial law. Special attention is paid to challenges in legal enforcement, including difficulties in proving intent, assessing the scale of damage, and applying aggravating circumstances. The study employs formal-legal analysis, a comparative approach, and the method of interpretation, with the materials drawn from the norms of the Criminal Code of Ukraine, relevant legislation, and hypothetical practical examples. The conclusions highlight the significance of Article 201-2 in combating abuses but point to the need for improving enforcement mechanisms and enhancing coordination among authorities for effective investigations. The research offers both theoretical insights and practical recommendations to strengthen efforts against such crimes in Ukraine.

KEYWORDS

abuse, charity, humanitarian aid, Article 201-2, Criminal Code of Ukraine, crime qualification, martial law.

1. Вступ

Сфера благодійності та надання гуманітарної допомоги, за своєю сутністю, покликана стверджувати найвищі моральні й соціальні ідеали: солідарність, альтруїзм, безкорисливість у допомозі тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. Однак, як це не парадоксально, саме ці високі прагнення нерідко стають об'єктом цинічних маніпуляцій, що породжують нові, складні виклики для кримінально-правової науки та правозастосовної практики. Зловживання у сфері благодійності та гуманітарної допомоги, які, здавалося б, мали б залишатися маргінальними девіаціями, натомість набувають дедалі більшого поширення, особливо в умовах соціальних криз, збройних конфліктів та надзвичайних ситуацій, коли потоки ресурсів, спрямованих на допомогу нужденним, стають привабливими для осіб із протиправними намірами.

Отже, постає нагальна потреба в науково обґрунтованому кримінально-правовому аналізі таких явищ, що передбачає не лише з'ясування їхніх правових характеристик, а й критичний перегляд існуючих механізмів кримінально-правової протидії. Водночас слід мати на увазі, що питання криміналізації та кваліфікації таких злочинних діянь неминуче стикається із низкою складних юридичних і фактичних дилем. З одного боку, необхідно забезпечити ефективне реагування на зловживання, які підривають довіру до благодійних інституцій і завдають шкоди постраждалим. З іншого ж боку, існує ризик надмірної криміналізації, що може спричинити перешкоди для діяльності добросовісних благодійних організацій (особливо тих, які функціонують в умовах правової невизначеності або працюють із високими ризиками).

Саме тому дослідження кримінально-правового аспекту зловживань у сфері благодійності потребує системного підходу, який враховував би як нормативну базу (включно з міжнародними стандартами та порівняльно-правовими напрацюваннями), так і реальні виклики, що постають перед правоохоронними органами та судами під час кваліфікації відповідних правопорушень. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз складів злочинів, передбачених кримінальним законодавством, з'ясування об'єктивних і суб'єктивних ознак цих діянь, а також оцінка ефективності наявних правових механізмів запобігання та протидії.

Відтак, ця стаття має на меті здійснити комплексне кримінально-правове дослідження зловживань у сфері благодійності та гуманітарної допомоги, визначити ключові проблеми їхнього правового регулювання та запропонувати шляхи вдосконалення відповідних механізмів відповідальності.

2. Огляд літературних джерел

Проблематика кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги набула значного розвитку в сучасній юридичній літературі. Дослідники звертають увагу на питання надмірної криміналізації, проблеми правозастосування, кваліфікаційні особливості та можливі шляхи вдосконалення законодавства.

А. В. Айдинян розглядає юридичну конструкцію кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 Кримінального кодексу України, підкреслюючи окремі її особливості та правозастосовні аспекти [1, с. 268–273]. Т. Борисенко аналізує соціальну обумовленість криміналізації незаконного використання гуманітарної допомоги, розглядаючи його як потенційний прояв надмірної криміналізації [2].

У науковій статті В. І. Гришка та З. В. Красько досліджуються правові аспекти деліктів, здійснених у межах волонтерської діяльності та гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану [3]. О. О. Дудоров і Р. О. Мовчан критично оцінюють кримінально-правову заборону щодо незаконного використання гуманітарної допомоги, вказуючи на певну сумнівність відповідної законодавчої новели [4]. В іншій їхній праці розглядаються питання кваліфікації та вдосконалення відповідного законодавства [5, с. 21–37].

В. М. Киричко аналізує системне тлумачення та практичне застосування ст. 201-2 КК України, наголошуючи на необхідності вдосконалення підходів до розуміння складу злочину [6,

с. 150–181]. Подібні аспекти порушує і Р. А. Котовщиков, який звертає увагу на деякі аспекти незаконного використання гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку [7, с. 68].

О. В. Кришевич розглядає питання кримінальної відповідальності за нецільове використання гуманітарної допомоги, пропонуючи оцінювати такі діяння крізь призму шахрайства [8, с. 173–183]. Р. О. Мовчан у своїй праці висвітлює дискусійні питання кримінальної відповідальності за такі правопорушення [9, с. 53–57].

У дослідженні Є. А. Ободця та О. Г. Литвиненка аналізується нецільове використання гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану [10]. Н. М. Шаповалова звертається до питання суб'єкта кримінального правопорушення щодо незаконного використання гуманітарної допомоги, що є важливим для коректної кваліфікації таких злочинів [11, с. 262–268].

О. В. Швидка здійснює детальний аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, розглядаючи його основні ознаки та проблеми правозастосування [12, с. 213–219]. В. М. Шевців досліджує типові способи незаконного використання гуманітарної допомоги, пропонуючи класифікацію таких діянь [13].

А. В. Шевчук та О. М. Боднарук розглядають питання кримінальної відповідальності за розкрадання гуманітарної допомоги, аналізуючи наявну судову практику та законодавчі ініціативи [14]. Нарешті, І. М. Ясінь оцінює кримінально-правовий потенціал криміналізації таких діянь, пропонуючи шляхи вдосконалення відповідного законодавства [15].

Таким чином, аналіз літератури свідчить про активне наукове обговорення проблематики кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. Більшість авторів відзначають необхідність удосконалення законодавчих норм, уточнення складу злочину та забезпечення ефективності їх застосування в умовах сучасних викликів.

3. Постановка завдання

Метою даного дослідження є кримінально-правова характеристика зловживань у сфері благодійності та гуманітарної допомоги з акцентом на склади злочинів, передбачені статтею 201-2 Кримінального кодексу України. У процесі роботи ставиться завдання систематизувати ознаки цього злочину, визначити особливості його кваліфікації та розмежувати його від суміжних складів, таких як шахрайство, привласнення майна чи зловживання службовим становищем. Дослідження спрямоване на з'ясування проблем правозастосування, пов'язаних із доведенням умислу, оцінкою розміру шкоди та специфікою обтяжуючих обставин, зокрема в умовах воєнного стану. Таким чином, робота має на меті не лише теоретичне осмислення норм кримінального права, а й розробку практичних рекомендацій для вдосконалення механізмів притягнення винних до відповідальності у цій сфері.

4. Методи та матеріали

Для досягнення поставленої мети дослідження було використано комплекс методів, що включає формально-юридичний аналіз норм Кримінального кодексу України, зокрема статті 201-2, а також порівняльний підхід для розмежування цього складу злочину з іншими статтями, такими як 190, 191 та 364. У процесі роботи застосовувався метод системного аналізу для визначення об'єкта, предмета, об'єктивної та суб'єктивної сторін злочину, а також метод інтерпретації для тлумачення законодавчих положень і приміток до статті. Матеріалами дослідження слугували текст КК України в редакції станом на 2025 рік, включаючи зміни, внесені Законами № 2155-IX від 24.03.2022, № 3233-IX від 13.07.2023 та № 3342-IX від 23.08.2023, а також положення Законів України «Про гуманітарну допомогу» та «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

5. Результати та обговорення

Дослідження зловживань у сфері благодійності та гуманітарної допомоги, безперечно, потребує чіткого розуміння теоретичних засад, на яких ґрунтуються ці явища. Насамперед слід окреслити понятійно-категоріальний апарат, адже саме від цього залежить подальший кримінально-правовий аналіз (окремі елементи такого аналізу вже дістали відображення в

літературі [20]). Отже, що ми розуміємо під "благодійністю" та "гуманітарною допомогою" у правовому контексті? На нашу думку, ці терміни, попри певну схожість, мають різне цільове спрямування та правову природу, що вимагає їх диференціації. Благодійність, як правило, асоціюється з добровільною діяльністю, спрямованою на підтримку певних суспільних груп чи вирішення соціальних проблем. У національному законодавстві України це поняття врегульовано Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», де під благодійністю розуміється «добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених законом цілей» [16].

Водночас гуманітарна допомога, очевидно, має ширший контекст і часто пов'язана з надзвичайними ситуаціями – такими як війни, стихійні лиха чи епідемії. Її правове визначення можна знайти в Законі України «Про гуманітарну допомогу», де вона трактується як «цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі» [17]. (До речі, тут уже простежується перша відмінність: гуманітарна допомога часто має державний чи міжнародний характер, тоді як благодійність – переважно приватний.) Наступним кроком є аналіз правової природи цих явищ із позиції кримінального права. Очевидно, що благодійність і гуманітарна допомога формують певні суспільні відносини, які стають об'єктом посягань у разі зловживань. Наприклад, А. В. Айдинян зазначає, що правопорушення у цій сфері, зокрема передбачені ст. 201-2 КК України, мають специфічну юридичну конструкцію, яка враховує як майновий, так і соціальний аспекти [18]. Це, на нашу думку, підкреслює необхідність розглядати такі діяння не лише як економічні злочини, а і як порушення суспільної довіри. (Принагідно зазначимо, що подібний підхід простежується і в працях О. О. Дудорова та Р. О. Мовчана, які критикують надмірну абстрактність законодавчих новел у цій сфері [4].) Не менш важливим є питання суб'єктного складу. Хто саме може бути залучений до надання чи отримання благодійності та гуманітарної допомоги?

Н. М. Шаповалова наголошує, що суб'єктом правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням таких ресурсів, можуть бути як фізичні особи, так і представники юридичних осіб, зокрема благодійних організацій [11, с. 265]. Це, без сумніву, ускладнює кваліфікацію, адже суб'єктивна сторона злочину (наявність умислу чи необережності) потребує ретельного доведення. (Між іншим, Борисенко Т. додає, що надмірна криміналізація таких діянь може призводити до переслідування добросовісних волонтерів, що є серйозним теоретичним і практичним викликом [2].) Окремо варто звернути увагу на міжнародні стандарти.

Принципи ООН щодо гуманітарної діяльності, наприклад, акцентують на гуманності, нейтральності та неупередженості [19]. Ці засади, гадаємо, мають слугувати орієнтиром для національного законодавства, особливо коли йдеться про захист гуманітарної допомоги від зловживань. Водночас В. І. Гришко та З. В. Красько зазначають, що в умовах воєнного стану в Україні ці принципи набувають особливого значення, адже саме тоді зростає ризик деліктів у цій сфері [3]. Таким чином, теоретичні засади дослідження благодійності та гуманітарної допомоги охоплюють як їх правове визначення, так і особливості суспільних відносин, що виникають у процесі їх реалізації. На нашу думку, ключовим є розуміння того, що ці явища, попри свою соціальну спрямованість, стають вразливими до кримінальних посягань через недостатню чіткість регулювання та складність суб'єктного складу. Саме ці аспекти, здається, створюють підґрунтя для подальшого кримінально-правового аналізу, який буде розкрито в наступних розділах.

Зловживання у сфері благодійності та гуманітарної допомоги становлять серйозну загрозу суспільним відносинам, спрямованим на підтримку нужденних, особливо в умовах воєнного стану чи інших криз. У цьому розділі аналізуються склади злочинів, передбачені Кримінальним кодексом України, з особливим акцентом на статтю 201-2, яка безпосередньо регулює відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, а також розглядається розмежування цього складу злочину з іншими суміжними злочинами.

Об'єктом злочину, передбаченого статтею 201-2, є суспільні відносини, що забезпечують цільове використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв та безоплатної допомоги, а предметом виступають товари (предмети) гуманітарної допомоги, благодійні пожертви або безоплатна допомога, визначені Законами України «Про гуманітарну допомогу» та «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Наприклад, це можуть бути продукти

харчування, медикаменти, одяг чи грошові кошти, передані для підтримки постраждалих від війни.

Об'єктивна сторона злочину за частиною 1 статті 201-2 полягає у вчиненні дій, спрямованих на продаж товарів гуманітарної допомоги, використання благодійних пожертв чи безоплатної допомоги, або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном із метою отримання прибутку. Злочин вважається закінченим із моменту вчинення таких дій у значному розмірі, коли вартість перевищує 350 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що станом на 2025 рік становить приблизно 6 125 грн. Наприклад, якщо волонтер отримав 500 кг продуктів як гуманітарну допомогу для переселенців, але продав їх на ринку за 50 000 грн, такі дії кваліфікуються за частиною 1 статті 201-2, оскільки перевищують значний розмір. Частина 2 передбачає кваліфіковані склади, такі як повторність, попередня змова групою осіб, використання службового становища чи вчинення у великому розмірі, що перевищує 17 500 грн. Частина 3 охоплює особливо кваліфіковані склади, зокрема дії організованою групою, в особливо великому розмірі (понад 52 500 грн) або під час надзвичайного чи воєнного стану. Так, якщо керівник благодійного фонду разом із двома співниками систематично продавав медикаменти, отримані як гуманітарна допомога, на суму 150 000 грн під час воєнного стану, це кваліфікується за частиною 3 статті 201-2 через наявність організованої групи та обтяжуючої обставини воєнного стану.

Суб'єктом злочину за частиною 1 статті 201-2 може бути будь-яка осудна особа, яка досягла 16 років, тоді як у частині 2 суб'єкт може бути спеціальним — наприклад, службова особа, яка використовує своє становище, як-от працівник органу влади чи благодійної організації. У частині 3 додається ознака організованої групи, що передбачає скоординовану діяльність кількох осіб. Для розмежування суб'єктів можна розглянути випадок, коли продавець гуманітарної допомоги — фізична особа без службового статусу, і його дії підпадають під частину 1, а якщо це директор фонду, який розпорядився майном через службові повноваження, то застосовується частина 2. Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом і корисливим мотивом — бажанням отримати прибуток. Особа усвідомлює, що майно призначене для благодійних цілей, але діє всупереч цьому. Наприклад, волонтер продає гуманітарний одяг, знаючи, що він призначений для безкоштовного розподілу, а умисел підтверджується отриманням грошей та їх привласненням.

Стаття 201-2 має специфічний предмет і мету — прибуток від незаконного використання гуманітарної допомоги чи пожертв, що вимагає її відмежування від суміжних складів злочинів. Так, якщо особа обманом отримала пожертви, не маючи наміру їх передавати нужденним, наприклад, створивши фіктивний збір на лікування дитини з подальшим привласненням коштів, це кваліфікується за статтею 190 (шахрайство), а не за статтею 201-2, оскільки відсутній факт використання реальної гуманітарної допомоги. У разі, якщо службова особа привласнила гуманітарну допомогу без мети продажу, наприклад, забрала продукти додому, це підпадає під статтю 191 (привласнення чи розтрата майна), де ключова відмінність від статті 201-2 полягає у відсутності мети отримання прибутку через продаж чи інший правочин. Якщо ж посадовець передав гуманітарну допомогу «своїм» особам без прибутку, це може кваліфікуватися за статтею 364 (зловживання службовим становищем). Для ілюстрації розмежування: якщо керівник складу забрав гуманітарні продукти для себе, це стаття 191, а якщо він продав їх на ринку — стаття 201-2. Ключовою ознакою статті 201-2 є мета отримання прибутку через розпорядження майном, тому безоплатна передача гуманітарної допомоги родичам не підпадає під цю статтю, але може бути кваліфікована за іншими нормами.

Практика застосування статті 201-2 стикається з низкою труднощів. Доведення умислу, як видається, досить ускладнене, адже є об'єктивні проблеми зі встановленням, чи особа планувала отримати прибуток, чи діяла з інших мотивів. Визначення значного, великого чи особливо великого розміру залежить від точної оцінки вартості майна, що створює проблеми на етапі розслідування. Окрім того, посилення відповідальності за частиною 3 у період воєнного стану вимагає чіткого встановлення зв'язку між злочином і цими умовами. Наприклад, продаж гуманітарного генератора за 20 000 грн у мирний час кваліфікується за частиною 1 як вчинений у великому розмірі, але той самий продаж під час війни підпадає під частину 3 через обтяжуючу обставину.

Отже, стаття 201-2 КК України є спеціальною нормою, яка чітко визначає відповідальність за зловживання гуманітарною допомогою та благодійними пожертвами з метою отримання прибутку. Її розмежування з іншими складами злочинів, такими як статті 190, 191 чи 364, залежить від предмета, мети та об'єктивної сторони діяння. Правильна кваліфікація потребує ретельного аналізу обставин, особливо в умовах воєнного стану, коли суспільна небезпека таких злочинів значно зростає.

6. Висновки

Проведена вище кримінально-правова характеристика зловживань у сфері благодійності та гуманітарної допомоги дозволила дійти низки важливих висновків. Стаття 201-2 Кримінального кодексу України є ключовою нормою, яка встановлює відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, вирізняючись специфічним предметом і корисливою спрямованістю. Аналіз показав, що об'єктом цього злочину є суспільні відносини, які забезпечують цільове використання таких ресурсів, а об'єктивна сторона охоплює дії, пов'язані з продажем чи іншим розпорядженням майном, вчинені у значному, великому чи особливо великому розмірі. Суб'єкт злочину може варіюватися від звичайної фізичної особи до службових осіб чи організованої групи, що впливає на кваліфікацію за різними частинами статті, тоді як суб'єктивна сторона завжди характеризується прямим умислом і мотивом збагачення.

Розмежування статті 201-2 з іншими складами злочинів, такими як шахрайство (стаття 190), привласнення майна (стаття 191) чи зловживання службовим становищем (стаття 364), залежить від мети дій, способу їх вчинення та наявності спеціального предмета злочину. Наприклад, шахрайство відрізняється обманом для заволодіння майном, а не використанням уже отриманих благодійних ресурсів, тоді як привласнення майна не передбачає обов'язкової мети отримання прибутку через продаж. Ускладнення в правозастосуванні пов'язані з доведенням умислу, точною оцінкою розміру шкоди та специфікою обтяжуючих обставин, таких як воєнний стан, що підвищує суспільну небезпеку таких діянь і вимагає посиленої відповідальності.

Таким чином, стаття 201-2 відіграє важливу роль у протидії зловживанням у сфері благодійності та гуманітарної допомоги, однак її ефективне застосування потребує чіткого тлумачення законодавчих положень і вдосконалення механізмів розслідування. Дослідження підкреслює необхідність підвищення правової обізнаності суспільства та координації між правоохоронними органами для своєчасного виявлення й припинення таких злочинів, особливо в умовах кризових ситуацій.

References

1. Aydinyan, A. V. (2022). Deaki osoblyvosti yurydychnoi konstruktsii kryminalnoho pravoporushennia, peredbachenogo st. 201-2 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Some features of the legal construction of the criminal offense provided for in Article 201-2 of the Criminal Code of Ukraine]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, (4), 268–273. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.49> (in Ukraine)
2. Borysenko, T. (2023). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonno vykorystannia z metoiu prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy: proiav nadmirnoi kryminalizatsii chy sotsialno obumovlena neobkhidnist [Criminal liability for illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free assistance: Excessive criminalization or socially justified necessity]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, (6), 172–180. <http://inas.nbuv.gov.ua/article/UIRN-0001430767> (in Ukraine)
3. Hryshko, V. I., & Krasko, Z. V. (2022). Delikty, zdiisneni v mezhakh volonterskoi diialnosti ta humanitarnoi dopomohy v umovakh voiennoho stanu [Offenses committed within the framework of volunteer activities and humanitarian aid under martial law]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, (5), 324–329. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.60> (in Ukraine)
4. Dudorov, O. O., & Movchan, R. O. (n.d.). Kryminalno-pravova zaborona shchodo nezakonnoho vykorystannia humanitarnoi dopomohy: sumnivna zakonodavcha novela [Criminal prohibition of illegal use of humanitarian aid: Dubious legislative novel]. *Visnyk Luhanskoho navchalno-naukovoho instytutu imeni E. O. Didorenka* –

- Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko*, (2), 99–115. <https://luhbuletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/80> (in Ukraine)
5. Dudorov, O. O., & Movchan, R. O., & Kamenskyi, D. (2023). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy: problemy kvalifikatsii ta vdoskonalennia zakonodavstva [Criminal liability for illegal use of humanitarian aid: Problems of assessment and improvement of legislation]. *Naukovyi visnyk Dniprovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Dnipro State University of Internal Affairs*, (1), 21–37. <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/701/610> (in Ukraine)
 6. Kyrychko, V. M. (2023). Nezakonne vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy (st. 201-2 KK): problemy systemnoho tлумachennia ta praktychnoho zastosuvannia i shliakhy yikh vyrishennia [Illegal use of humanitarian aid, charitable donations, or free assistance for profit (Art. 201-2 CC): Problems of systemic interpretation and practical application and ways to solve them]. *Visnyk asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy – Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine*, 1(19), 150–181. <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2023.19.281125> (in Ukraine)
 7. Kotovshchikov, R. A. (2023). Nezakonne vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy: deiaki aspekty [Illegal use of humanitarian aid, charitable donations, or free assistance for profit: Some aspects]. *Aktualni doslidzhennia pravovoi ta istorychnoi nauky – Current Research in Legal and Historical Sciences*, (47). https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3494 (in Ukraine)
 8. Kryshevych, O. V. (2022). Kryminalna vidpovidalnist za netsilove vykorystannia humanitarnoi dopomohy chy odyń z vydiv shakhraistva [Criminal liability for misuse of humanitarian aid or one of the types of fraud]. *Visnyk asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy – Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine*, 1(17), 173–183. <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2022.17.258361> (in Ukraine)
 9. Movchan, R. O. (2022). Pro deiaki dyskusiini pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy [On some controversial issues of criminal liability for the illegal use of humanitarian aid]. In I. V. Hloviuk, N. R. Lashchuk, V. V. Navrotska, I. R. Serkevych, & N. I. Ustrytska (Eds.), *Kryminalna yustytisia v Ukraini: realii ta perspektyvy: Materialy Kruhlolo stolu (23 veresnia 2022 roku)* [Criminal justice in Ukraine: Realities and prospects: Materials of the Round Table (September 23, 2022)] (pp. 53–57). Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi69/0050385.pdf> (in Ukraine)
 10. Obodets, Y. A., & Lytvynenko, O. G. (2022). Netsilove vykorystannia humanitarnoi dopomohy pid chas voiennoho stanu [Misuse of humanitarian aid during martial law]. In Y. V. Baulin & Y. A. Ponomarenko (Eds.), *Kryminalno-pravovi vidpovidi na vyklyky voiennoho stanu v Ukraini: Materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, m. Kharkiv, 5 travnia 2022 r.* [Criminal law responses to the challenges of martial law in Ukraine: Materials of the international scientific conference, Kharkiv, May 5, 2022] (pp. 273–276). Kharkiv: Pravo. <https://surl.li/ccpyma> (in Ukraine)
 11. Shapovalova, N. M. (2024). Subiekt kryminalnoho pravoporushennia shchodo nezakonnogo vykorystannia humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv ta bezoplatnoi dopomohy z metoiu otrymannia prybutku [The subject of a criminal offense regarding the illegal use of humanitarian aid, charitable donations and free aid for profit]. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, (42), 262–268. <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1393> (in Ukraine)
 12. Shvydka, O. V. (2023). Analiz skladu kryminalnoho pravoporushennia, peredbachenogo stateiu 201-2 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Analysis of the composition of the criminal offense provided for in Article 201-2 of the Criminal Code of Ukraine]. *Nove ukrainske pravo – New Ukrainian Law*, (3), 213–219. <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.3.30> (in Ukraine)
 13. Shevtsiv, V. M. (2022). Typovi sposoby nezakonnogo vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy [Typical ways of illegal use of humanitarian aid, charitable donations, or free assistance for profit]. *Visnyk Penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy – Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, (2), 49–58. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2022.2.06> (in Ukraine)
 14. Shevchuk, A. V., & Bodnaruk, O. M. (2022). Kryminalna vidpovidalnist za rozkradannia humanitarnoi dopomohy [Criminal liability for the misappropriation of humanitarian aid]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, 72(2), 184–191. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_72%282%29_32 (in Ukraine)
 15. Yasin, I. M. (2024). Kryminalno-pravovyi potentsial kryminalizatsii nezakonnogo vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy [Criminal-legal potential of criminalizing the illegal use of humanitarian aid, charitable donations, or free assistance for

- profit]. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, (2), 644–648. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.107> (in Ukraine)
16. Pro blahodiinu diialnist ta blahodiini orhanizatsii: Zakon Ukrainy vid 5 lypnia 2012 roku № 5073-VI [On charitable activities and charitable organizations: Law of Ukraine dated July 5, 2012 № 5073-VI]. (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17> (in Ukraine)
 17. Pro humanitarnu dopomohu: Zakon Ukrainy vid 22 zhovtnia 1999 roku № 1192-XIV [On humanitarian aid: Law of Ukraine dated October 22, 1999 № 1192-XIV]. (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14> (in Ukraine)
 18. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 5, 2001 № 2341-III]. (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (in Ukraine)
 19. Rezoliutsiia Generalnoi Asamblei OON 46/182 vid 19 hrudnia 1991 roku “Posylennia koordynatsii humanitarnoi dopomohy v nadzvychainykh sytuatsiiakh, shcho nadaietsia systemoiu Orhanizatsii Obiednanykh Natsii” [UN General Assembly Resolution 46/182 of December 19, 1991 “Strengthening the coordination of humanitarian emergency assistance of the United Nations”]. (1991). https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/resolutions/46-182.shtml (in Ukraine)
 20. Stariev, O. (2024). Principles of administrative and legal regulation of humanitarian aid in Ukraine. In *Innovative potential of socio-economic development of productive forces of the region* (pp. 327–350). Opole: Academy of Applied Sciences – Higher School of Management and Administration in Opole. <https://www.wsia.opole.pl/wp-content/uploads/2024/06/INNOVATIVE-POTENTIAL-OF-SOCIO-ECONOMIC.pdf>